

Artur Nowak

Podstawa opodatkowania VAT przy świadczeniu usług finansowych – wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 21 listopada 2008 r., III SA/Wa 1471/08 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 września 2010 r., I FSK 1402/09

Podstawę opodatkowania VAT dla banku:

- przy udzielaniu kredytów/pożyczek – stanowi kwota odsetek lub dyskonta,
- przy świadczeniu usługi wymiany waluty – stanowi wynik (marża) na sprzedaży, tj. różnica pomiędzy wartością waluty sprzedanej a wartością waluty zakupionej,
- przy kupnie i sprzedaży akcji oraz innych papierów wartościowych – stanowi wynik na transakcji w danym okresie,
- przy obrocie instrumentami pochodnymi – stanowi wynik na transakcji w okresie rozliczeniowym.

Bank złożył wniosek o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego w zakresie ustalenia wysokości podstawy opodatkowania usług bankowych (usług finansowych) na gruncie VAT. We wniosku o wydanie interpretacji bank pogrupował świadczone przez siebie usługi według następujących kategorii:

- 1) usługi udzielania pożyczek i kredytów oraz nabywanie instrumentów dyskontowych;
- 2) usługi wymiany walut;
- 3) usługi kupna i sprzedaży akcji oraz innych papierów wartościowych;
- 4) operacje dotyczące pochodnych instrumentów finansowych.

Bank wskazał, że obrotem podlegającym opodatkowaniu z tytułu świadczenia przedmiotowych usług jest jego wynagrodzenie rozumiane jako odpowiednio:

- 1) kwota przypadających do zapłaty odsetek od pożyczek i kredytów oraz kwota dyskonta z tytułu zbycia lub wykupu instrumentu dyskontowego;
- 2) kwota wyniku zrealizowanego przez bank w przyjętym okresie rozliczeniowym, stanowiąca różnicę pomiędzy wartością waluty nabytej i sprzedanej, powiększona (o ile taka sytuacja wystąpi) o wartość prowizji;
- 3) kwota wyniku zrealizowanego przez bank w przyjętym okresie rozliczeniowym, stanowiąca różnicę

pomiędzy wartością papierów wartościowych nabytych i sprzedanych, powiększona (o ile taka sytuacja wystąpi) o wartość odsetek z tytułu posiadania papierów dłużnych, tzn. takich, których posiadanie wiąże się z prawem do odsetek za wcześniejsze udostępnienie kapitału sprzedającemu ten papier;

- 4) kwota wyniku zrealizowanego przez bank w przyjętym okresie rozliczeniowym (lub w momencie ostatecznego wygaśnięcia kontraktu – np. w przypadku swapów), stanowiąca różnicę pomiędzy dodatnimi i ujemnymi strumieniami przepływów finansowych w odniesieniu do poszczególnych typów instrumentów pochodnych.

We wniosku o interpretację bank podkreślił, że brak jest podstaw do uznania, że podstawę opodatkowania VAT w powyższych przypadkach powinny stanowić odpowiednio: całość kwoty kredytu/pożyczki, całość kwoty otrzymanej od klienta wymieniającego walutę, całość świadczenia od nabywcy przy obrocie papierami wartościowymi oraz instrumentami pochodnymi. Bank wskazał jako podstawę swojego rozumowania art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług¹⁾ – dalej u.p.t.u., zgodnie z którym podstawą

1) Tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.

opodatkowania jest obrót, a obrotem jest kwota należna z tytułu sprzedaży, pomniejszona o kwotę należnego podatku. Kwota należna obejmuje całość świadczenia należnego od nabywcy. Zgodnie z kolei z art. 2 pkt 22 u.p.t.u. pod pojęciem „sprzedaży” rozumie się, między innymi, odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju. Natomiast według art. 8 ust. 1 u.p.t.u. przez świadczenie usług rozumie się każde świadczenie na rzecz osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, które nie stanowi dostawy towarów. Bank powołał się też na zasadę przewidzianą w art. 73 dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej²⁾:

„W odniesieniu do dostaw towarów i świadczenia usług (...) podstawa opodatkowania obejmuje wszystko, co stanowi zapłatę otrzymaną lub którą dostawca lub usługodawca otrzyma w zamian za dostawę towarów lub świadczenie usług, od nabywcy, usługobiorcy lub osoby trzeciej (...)”.

Według banku w przypadku świadczenia usług finansowych podstawę opodatkowania stanowi zatem wynagrodzenie faktycznie otrzymane w zamian za świadczoną usługę. Należy przy tym zauważyć, że pomiędzy świadczoną usługą i wysokością otrzymywanego wynagrodzenia musi istnieć ścisły związek oparty na relacjach cywilistycznych pomiędzy podmiotami³⁾. Innymi słowy, otrzymane wynagrodzenie (stanowiące podstawę opodatkowania VAT) jako świadczenie w zamian za świadczenie usługodawcy musi stanowić ekwiwalent wyświadczonej przez niego usługi.

W wydanych czterech interpretacjach Minister Finansów nie zgodził się z tym stanowiskiem, z wyjątkiem pożyczek/kredytów, co do których za prawidłowe uznano stanowisko, że podstawą ich opodatkowania powinna być kwota odsetek. W odniesieniu natomiast do pozostałych usług świadczonych przez bank organy podatkowe stwierdziły, że podstawą opodatkowania jest zawsze „całość świadczenia należnego od nabywcy”, a zatem cała kwota, jaką bank otrzymuje od kontrahenta. Organ podatkowy zwrócił ponadto uwagę, że ustawa o podatku od towarów i usług nie posługuje się pojęciem „wynagrodzenie” lub „wynik”, w związku z czym konieczne jest przyjęcie, że wszystko, co klient wypłaca na rzecz banku, w związku ze świadczeniem przez ten ostatni usług, stanowi podstawę opodatkowania tych świadczeń.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2010 r.⁴⁾ WSA w Warszawie uchylił interpretację, potwierdzając prawidłowość argumentacji banku. Dyrektor Izby Skarbowej

w Warszawie nie zgodził się z takim stanowiskiem i wniósł skargę kasacyjną do NSA. W dniu 30 września 2010 r. NSA w Warszawie wydał wyrok w sprawie BRE Bank S.A.⁵⁾, którym utrzymał w mocy wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 listopada 2008 r.

Stanowisko NSA zostało oparte w szczególności na argumentacji wskazującej, że w przypadku usług finansowych pieniądze będące przedmiotem wykonywanych usług nie stanowią elementu podstawy opodatkowania, tj. że kwota udzielonego, a następnie zwróconego kredytu, pożyczki, kwota wymienianej waluty, wartość akcji lub innych papierów wartościowych oraz wartość pochodnych instrumentów finansowych nie jest świadczeniem należnym od nabywcy. Świadczeniem należnym bankowi z tytułu wykonania usług jest natomiast zysk, marża, wynik finansowy stanowiący przysporzenie (o ile takie wystąpi) podlegające opodatkowaniu. Wskazano także, że w zakresie opodatkowania usług finansowych należy korzystać z dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który orzekł już w sprawie podstawy opodatkowania przedmiotowych świadczeń (w szczególności wyrok z dnia 14 lipca 1998 r. w sprawie *First National Bank of Chicago*⁶⁾). Z orzeczeń tych wynika zaś, że TSUE sformułował generalną zasadę, iż przy tego rodzaju usługach podstawą opodatkowania jest kwota wyniku uzyskanego w danym okresie rozliczeniowym. Podniesione zostało także, że jakkolwiek ustawa o podatku od towarów i usług nie posługuje się pojęciem „wynagrodzenia”, to takie rozumienie pojęcia „świadczenie” wynika z prawa wspólnotowego, a tym samym wyznacza sposób interpretacji prawa krajowego. W związku z tym organy podatkowe wyciągnęły nieprawidłowe wnioski wyłącznie z faktu, że do polskiego porządku prawnego transponowano przepisy wspólnotowe bez posłużenia się ww. pojęciem. W konsekwencji, z uwagi na nieprawidłową wykładnię przepisu art. 29 ust. 1 u.p.t.u. dokonaną przez organy podatkowe, NSA oddalił skargę kasacyjną i utrzymał w mocy wyrok sądu niższej instancji uchylający zaskarżone interpretacje podatkowe.

Artur Nowak

Autor jest radcą prawnym, partnerem w Praktyce Podatkowej Kancelarii Prawnej Domański Zakrzewski Palinka Sp. k., pełnomocnikiem w sprawach rozstrzygniętych wyrokami WSA z dnia 21 listopada 2008 r. i NSA z dnia 30 września 2010 r.

■ ■ ■ I Domański Zakrzewski Palinka

2) Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006 r., s. 1 z późn. zm.
3) Por. J. Jędraszczyk, *Komentarz do art. 2 VI Dyrektywy VAT* (w:) *VI Dyrektywa VAT*, K. Sachs (red.), Warszawa 2004, s. 35.
4) III SA/Wa 1471/08, Vademecum Doradcy Podatkowego.

5) I FSK 1402/09, Vademecum Doradcy Podatkowego.
6) C-172/96.